

Kluge Marianne

Fra: Mathiesen Elin Aasmundrud
Sendt: 2. mars 2005 17:00
Til: Kluge Marianne
Emne: VS: Uttalelse til høringsutkast om hjemfall av kraftverk

Viktighet: Høy

Rådmannens hjemfall kraftverk
innstilling av 13.0... utskrift f...

til journalføring

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Anders.Solheim@drammen.kommune.no [mailto:Anders.Solheim@drammen.kommune.no]
Sendt: 2. mars 2005 16:48
Til: Mathiesen Elin Aasmundrud
Kopi: Trond.Julin@drammen.kommune.no; Linda Verde;
paal.skjaeggstad@energisekskapet.no; Johannes Rauboti; Kari-
Solberg.Okland@drammen.kommune.no; Karianne.Husemoen@drammen.kommune.no;
Roar.Paulsen@drammen.kommune.no
Emne: Uttalelse til høringsutkast om hjemfall av kraftverk
Viktighet: Høy

Hei!

Jeg viser til telefonsamtale mandag 28.2. 2005 med Elin Mathiesen som innvilget Drammen Kommune fristutsettelse til torsdag 3. mars 2005.

Formannskapet har i møte i går 1. mars 2005 truffet følgende enstemmige vedtak i sak 47/05:

Drammen Kommune avgir følgende uttalelse:

1. Det fremlagte materiale jfr utvalgets mandat har ikke klargjort handlingsrommet innenfor EØS-avtalen. Det er dermed usikkert om en i høringsdokumentet har med de mest relevante problemstillinger og tilhørende alternative løsninger.

2. Følgende temaer bør utredes nærmere før saken sluttbehandles i Stortinget:

§ Hjemfallets rettslige stilling i dag og handlingsrommet i forhold til EØS-avtalen for å lage en ny hjemfallsordning for kommersielle aktører.

§ Antatte virkninger på verdiskapingen i energisektoren og struktur i fremtidig eierskap jfr at fokus i utvalget primært har vært statlig styring og kontroll.

§ Det juridiske grunnlag for erstatning jfr at offentlige eiere på gitte forutsetninger vil bli fratatt verdier dersom utvalgets forslag vedtas.

3. Hvis regjeringen avviser å utrede spørsmålet grundig nok er Drammen kommunes holdning følgende:

§ Alternativet med tradisjonelt hjemfall er det dårligste og støttes ikke.

§ Alternativet med transaksjonsmodellen ivaretar Drammen kommunes interesser.

4. Drammen kommune forutsetter å få saken tilbake til behandling før Stortinget sluttbehandler saken.

Vedlagt følger rådmannens innstilling og protokollutskrift fra formannskapetets behandling av sak 47/05:

(See attached file: Rådmannens innstilling av 13.02.05 hjemfall kraftverk mv.doc) (See attached file: hjemfall kraftverk utskrift fra formsk s beh 1. mars 05.doc)

Vennlig hilsen

Anders Solheim,
spesialrådgiver, økonomi og finans
Direktetelefon 32806189 og mobil 90921132

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Anders Solheim
Arkivsaksnr.: 02/08692-007

Arkiv: S00 &13
Dato: 13.02 2005

HØRING AV FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM HJEMFALL AV KRAFTVERK

::: Sett inn innstillingen under denne linja ↓

INNSTILLING TIL: Formannskapet – driftsstyret for økonomi- og plansaker

Administrasjonens innstilling:

Drammen Kommune avgir følgende uttalelse:

1. Det fremlagte materiale jfr utvalgets mandat har ikke klargjort handlingsrommet innenfor EØS-avtalen. Det er dermed usikkert om en i høringsdokumentet har med de mest relevante problemstillinger og tilhørende alternative løsninger.
2. Følgende temaer bør utredes nærmere før saken sluttbehandles i Stortinget:
 - Hjemfallets rettslige stilling i dag og handlingsrommet i forhold til EØS-avtalen for å lage en ny hjemfallsordning for kommersielle aktører.
 - Antatte virkninger på verdiskapingen i energisektoren og struktur i fremtidig eierskap jfr at fokus i utvalget primært har vært statlig styring og kontroll.
 - Det juridiske grunnlag for erstatning jfr at offentlige eiere på gitte forutsetninger vil bli fratatt verdier dersom utvalgets forslag vedtas.

Nils Fr. Wisløff,
rådmann

Trond Julin,
kommunaldirektør

::: Sett inn innstillingen over denne linja ↑

... Sett inn saksutredningen under denne linja ↓

Saksutredning:

Bakgrunn

1. EFTAs overvåkingsorgan (ESA) gjorde i juni 2001 en henvendelse til Norge vedrørende reglene om konsesjonstid og hjemfall i forhold til industrikonsesjonsloven. ESA ga der uttrykk for at de aktuelle reglene (kun konsesjoner for offentlige bedrifter er evigvarende – mens noen kraftverk fra før 1909 er konsesjonsfrie) er i strid med EØS-avtalens forbud mot restriksjoner på etableringsadgangen og forbudet mot restriksjoner på overføring av kapital mellom landene innenfor EØS-området.

Olje- og energidepartementet (OED) svarte på ESAs henvendelse 28. november 2001 og ga i svarbrevet uttrykk for en annen vurdering av de EØS-rettslige spørsmålene enn ESA. Overvåkningsorganet opprettholdt sitt syn i brev av 20. februar 2002, og krevde at Norge innenfor en frist på to måneder gjennomførte tiltak for å bringe lovgivningen i samsvar med EØS-avtalen.

Kort før utløpet av ESAs svarfrist, 19. april 2002, sendte OED ut en pressemelding hvor det heter at departementet ville utrede regelverket, og at spørsmål om videreføring av hjemfall i denne forbindelse står sentralt. OED uttalte videre at man tok sikte på å legge frem en proposisjon for Stortinget høsten 2002 med endringer av regelverket for vannkraftkonsesjoner og hjemfall.

Etter dette stilte ESA saken i bero i påvente av det varslede lovforslaget.

OED sendte den 29. november 2002 ut et forslag om endringer i reglene om hjemfall. Forslaget gikk ut på at alle offentlig eide vannfall ervervet etter 1909 (omfatter ca 88% av anleggskapasiteten) skulle hjemfalle til staten 75 år regnet fra lovendringens ikrafttredelse. Det skulle ikke ytes noen form for kompensasjon til dagens kommunale/fylkeskommunale eiere som måtte avgi sine vannfall.

Formannskapet behandlet høringsutkastet i februar 2003 og avga følgende enstemmige uttalelse:

Saken har vidttrekkende nasjonale konsekvenser og Drammen kommune støtter KS's forslag om å opprette et lovutvalg med representanter for alle berørte interesser. Dermed vil aktuelle alternative løsninger kunne bli bredt vurdert og en får et bedre grunnlag for å treffe de endelige beslutninger.

2. OED bestemte at forslaget skulle trekkes og at det skulle nedsettes et lovutvalg. Regjeringen nedsatte ved kgl. res av 4. april 2003 Hjemfallsutvalget. Utvalget bestod av representanter fra staten, kommunesektoren, kraftbransjen og arbeidstagersiden samt to uavhengige representanter. I tillegg ble advokat Tor Vestbakke oppnevnt som leder.

Utvalgets mandat gjelder utformingen av en fremtidig hjemfallsordning. Spørsmålet om opphevelse av hjemfallsordningen lå ikke til utvalgets mandat, men utvalget ble bedt om å beskrive konsekvensene av en oppheving av instituttet. I løpet av utredningsarbeidet ble det presisert at utvalget ikke skulle behandle vannfall og kraftverk ervervet før 1909 og heller ikke spørsmålet om grunnlovsværn.

Utvalget avleverte sin innstilling den 30. november 2004 i form av NOU 2004:26 Hjemfall. Det vises til vedlegg nr 1 – sammendrag av høringsdokumentet.

Grunnleggende problemstilling og hovedpunkter i høringsforslaget

Utvalget legger til grunn at ulike rammevilkår for markedsaktørene kan svekke konkurransen og verdiskapingen i sektoren og legger i mindre grad til rette for effektiv ressursbruk fordi det vanskeliggjør omsetning av kraftverk og dermed omstrukturering i bransjen.

Et viktig trekk i strukturendringen som har funnet sted er at Statkraft har ervervet kommunale og fylkeskommunale eierandeler. De senere år er imidlertid Statkrafts ekspansjon i det norske markedet blitt begrenset på grunn av konkurransemyndighetenes vedtak. Salg fra offentlige eiere til private eller utenlandske aktører kan medføre vesentlig kortere konsesjonsperiode for kjøper.

Hovedpunktene i høringsforslaget kan sammenfattes slik

- Et enstemmig utvalg går inn for en opphevelse av dagens forskjellsbehandling. *Hele utvalget foreslår like regler for fremtidige kjøpere.* Utvalget er imidlertid delt i flere fraksjoner for så vidt gjelder utformingen av nye hjemfallsregler.
- *Flertallet i utvalget foreslår nye hjemfallsregler for alle eiere fra lovvedtaket (lovtidspunktmodellen – se nedenfor), slik at dagens eiere alle gis nye konsesjoner på 75 år med hjemfall til staten. Videre foreslår seks av utvalgets medlemmer at eierne på hjemfallstidspunktet får beholde 1/3 som en form for kompensasjon (partielt hjemfall)*

Utvalget gir følgende hovedbegrunnelse for sitt forslag:

Ved å videreføre hjemfallsinstituttet i en eiernøytral form styrkes myndighetenes langsiktige handlingsrom med hensyn til styring av ressursforvaltning, eierskap og offentlige inntekter gjennom hjemfallsinstituttet. Betydningen av dette må sees i lys av at vannfallene representerer evigvarende ressurser av stor verdi, og at en ikke kjenner hvilke styringsbehov og styringsmuligheter som vil foreligge langt fram i tid. Samtidig innebærer forslaget at det legges til rette for et effektivt marked for eierskap til vannfall og kraftverk, noe som kan bidra til økt effektivitet og verdiskaping i kraftsektoren.

Likebehandlingen legger til rette for at aktørene kan utvikle en mer effektiv organisering av bransjen uten å støte an mot konsesjonsrettslige skranker, og det åpner for nye eiere som kan tilføre kraftnæringen ny kapital og kompetanse. Lovendringen vil også gi dagens eiere utvidet handlefrihet med hensyn til å gjennomføre tiltak som kan styrke eiernes avkastning ved videre drift, og i forhold til å frigjøre egenkapital til andre formål gjennom fusjoner, nedsalg, utleie eller avtaler om langsiktig disposisjonsrett.

Utvalget har vurdert to ulike implementeringsalternativer for et nytt hjemfallsregime. I flertallsforslaget angis at ny konsesjon med hjemfallsvilkår pålegges fra lovendringstidspunktet; lovtidspunktmodellen. Også ved transaksjonsmodellen inntreffer et tradisjonelt hjemfall, men hjemfallsregelen utløses først i det dagens offentlige eiere selger en bestemt eierandel eller foretar andre beskrevne transaksjoner jfr omtale nedenfor av KS's forslag.

Høringsprosessen så langt

I vedlegg nr 2 er gjengitt brev av 29.12 2004 fra KS som redegjør for sine vurderinger og det vises til dette. Fra brevets oppsummering siteres følgende:

KS' hovedmålsetning har vært å legge til rette for en videreføring av dagens offentlige eierskap, innenfor de rammer EØS-avtalen og øvrige konkurranserettslige regler setter. På denne bakgrunn har medlemmet fra KS sammen med medlemmene fra LO og LVK foreslått at nye hjemfallsregler først kommer til anvendelse ved bestemte transaksjoner fra eierens side, så som salg e.l. (transaksjonsmodellen)

LO, KS og LVK (Landssammenslutninga av vasskraftkommuner) krever at regjeringen foretar en grundigere utredning av de samfunnsmessige konsekvensene.

I den offentlige debatt er fremsatt kritikk for at utvalget ikke fikk i mandat å se på hjemfallets rettslige stilling i dag. Det fremheves at hjemfallsordningen ble opphevet da EØS-avtalen trådte i kraft (1. januar 1994) – og at vi har stor frihet til å utforme en ny ordning som gjelder for alle kommersielle aktører.

KS – som avgir sin uttalelse 2. mars 2005 - vil se nærmere på et forslag om at offentlige organer eier vannkraft direkte. I så fall kan kommunale kraftselskaper unngå hjemfall ved å overdra eierskapet til sine eierkommuner. Eierkommunene kan så leie ut til driftsselskap.

KS har forøvrig uttalt at en riktigere behandling av hele hjemfallssaken ville være først å invitere Stortinget til en prinsipiell debatt om hjemfall, så rådføre seg med ESA for å klargjøre handlingsrommet og deretter sende flere alternative løsningsmodeller ut på høring.

Administrasjonens vurderinger

Som kjent har kommunen og fylkeskommunen en strategi for verdiutvikling i Energiselskapet, basert på en anbefaling fra selskapets styre. Det vises til følgende, gjengitt i bystyresak høsten 2004 om "Oppdatert eierstrategi for energiselskapet Buskerud A/S":

De finansielle utfordringene for konsernet i gjennomføring av strategien og de industrielle mulighetene til verdiutvikling som finnes i en bransje i sterk forandring, gjør at styret fortsatt vurderer det som viktig å videreføre det arbeidet som ble igangsatt i 2002 med å tilrettelegge for kapitalutvidelser eller fusjoner mot industrielle/finansielle partnere.

Kommunen bør vurdere saken både ut fra sin posisjon som eier av verdier i energisektoren og som generell samfunnsaktør.

Endring av hjemfallsinstituttet - i tråd med flertallsinnstillingen - vil for offentlige eiere isolert medføre større insitament til salg av eierandeler. Årsaken er ikke verditap, men at forskjellen mellom verdi av fortsatt eierskap og salg vil utjevnes. Det vil videre bli bli økt interesse for eierskap hos nye aktører, også utenlandske.

I henhold til opplysninger fra utredningen og Energiselskapet Buskerud A/S vil verdiene i Buskerud Kraftproduksjon, utfra en nåverdivurdering av fremtidige kontantstrømmer bli redusert med 4 - 7 % som følge av forslaget. Det er grunn til å tro at verdiøkningen som forventes å kunne oppnås på

grunn av at det kommer flere aktører - med interesse for eierskap/fusjon/samarbeid - ligger i samme størrelsesorden. Dette er imidlertid en usikker antagelse.

Det fremlagte materiale jfr utvalgets mandat har ikke klargjort handlingsrommet innenfor EØS-avtalen. Det er dermed usikkert om en i høringsdokumentet har med de mest relevante problemstillinger og tilhørende alternative løsninger.

Nedenfor angis en del temaer som bør utredes videre før saken sluttbehandles i Stortinget:

- Klargjøring av hjemfallets rettslige stilling i dag og handlingsrommet i forhold til EØS-avtalen for å lage en ny hjemfallsordning for kommersielle aktører
- Antatte virkninger på verdiskapingen i energisektoren og fremtidig eierskapsstruktur jfr at fokus i utvalget primært har vært statlig styring og kontroll.
- Det juridiske grunnlag for erstatning jfr bl.a at offentlige eiere som ikke ønsker å selge/fusjonere/inngå i forpliktende samarbeidsallianser etc vil bli fratatt verdier dersom utvalgets forslag vedtas.

Saken er utarbeidet i nær kontakt med Energiselskapet Buskerud og Buskerud fylkeskommune.

Vedlegg:

1. Sammendrag av høringsdokumentet (NOU 2004 nr 26)
2. Brev av 29.12. 2004 fra Kommunenes Sentralforbund (KS)

... Sett inn saksutredningen over denne linja ↑

DRAMMEN KOMMUNE

UTSKRIFT AV MØTEBOK / Formannskapet - driftsstyret for økonomi og plansaker.

Saksnr:	0047/05	Saksbeh.	Anders Solheim
Arkivsaksnr.	02/08692-008	Org.enhet	Økonomitjenesten
Møtedato	01.03.2005	Utvalg	Formannskapet - driftsstyret for økonomi og plansaker.

HØRING AV FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM HJEMFALL AV KRAFTVERK

Vedtak:

Drammen Kommune avgir følgende uttalelse:

1. Det fremlagte materiale jfr utvalgets mandat har ikke klargjort handlingsrommet innenfor EØS-avtalen. Det er dermed usikkert om en i høringsdokumentet har med de mest relevante problemstillinger og tilhørende alternative løsninger.
2. Følgende temaer bør utredes nærmere før saken sluttbehandles i Stortinget:
 - Hjemfallets rettslige stilling i dag og handlingsrommet i forhold til EØS-avtalen for å lage en ny hjemfallsordning for kommersielle aktører.
 - Antatte virkninger på verdiskapingen i energisektoren og struktur i fremtidig eierskap jfr at fokus i utvalget primært har vært statlig styring og kontroll.
 - Det juridiske grunnlag for erstatning jfr at offentlige eiere på gitte forutsetninger vil bli fratatt verdier dersom utvalgets forslag vedtas.
3. Hvis regjeringen avviser å utrede spørsmålet grundig nok er Drammen kommunes holdning følgende:
 - Alternativet med tradisjonelt hjemfall er det dårligste og støttes ikke.
 - Alternativet med transaksjonsmodellen ivaretar Drammen kommunes interesser.

4. Drammen kommune forutsetter å få saken tilbake til behandling før Stortinget sluttbehandler saken.

Behandling:

Ragnhild Røed-AP fremsatte følgende forslag til nytt pkt. 5:

"Drammen kommune mener målet for det videre utredningsarbeid må være å legge til rette for en videreføring av dagens offentlige eierskap, innenfor de rammer EØS-avtalen og øvrige konkurranserettslige regler setter".

Rune Kjeldsen-SV fremsatte følgende forslag til ny innledning:

"Hjemfall ble innført ved begynnelsen av forrige århundre fordi den unge nasjonen ville sikre at verdiskapningen fra norsk vannkraft skulle komme folket til gode. Hjemfall sikrer at norske vannkraftverk etter 60 års drift, tilfaller staten uten kompensasjon. For hundre år siden var Norge en fattig utkant i Europa hvor industri og kraftverk i hovedsak var eid av utenlandske kapitaleiere, som svenske Wallenberg og tysk kapital. I dag er 90 prosent av kraftverkene eide av offentlige eiere, som i de fleste tilfeller er kommuner. Der sikrer at millionoverskuddene fra kraftverkene går til drift av sykehjem, veitbygging, drift av skoler og offentlige velferdsgoder. Mens staten har hentet ut flere milliarder de siste årene i utbytte fra Statkraft.

"Statens rett til hjemfall berøres ikke av EØS-avtalen," heter det i stortingsproposisjon nr 100, 1991-92 om norsk EØS-medlemskap.

Videre "Et EU-medlemskap innebærer ingen endring for kraftsektoren," står det i stortingsmelding nr 40, 1993-94. Om medlemskap i Den europeiske union. Dessuten: "Ved inngåelse av EØS-avtalen utvidet myndighetene den nasjonale styring og kontroll med kraftressursene. ... Uansett krever kjøp av kraftverk konsesjon, og ved konsesjonstidens utløp hjemfaller kraftverket vederlagsfritt til staten."

"Når det gjelder vannkraftsektoren, kan dagens ressursforvaltning og konsesjonspolitikkk stort sett opprettholdes. ... Det er et grunnprinsipp i EU at ressursforvaltningen er en nasjonal sak som tilligger offentlige myndigheter. Det sterke offentlige eierskapet i vannkraftsektoren er forenlig med EØS-avtalen, og det samme gjelder reglene om forkjøpsrett, konsesjon og hjemfallsrett," står det like tydelig og med tilslutning fra Olje- og energidepartementet og Energibedriftenes Landsforbund

(EBL) i NOU 1994: 12 Om ny vannressurslov."

Ordfører fremsatte følgende tilleggsforslag til nytt pkt. 3 og 4:

"3. Hvis regjeringen avviser å utrede spørsmålet grundig nok er Drammen kommunes holdning

følgende:

Alternativet med tradisjonelt hjemfall er det dårligste og støttes ikke.

Alternativet med transaksjonsmodellen ivaretar Drammen kommunes interesser.

4. Drammen kommune forutsetter å få saken tilbake til behandling før Stortinget sluttbehandler saken".

Votering:

Rune Kjeldsens forslag fikk 6 (4AP, 1SV, 1KrF) stemmer og falt.

Innstillingens pkt. 1 og 2 ble enstemmig vedtatt.

Ordførers tilleggsforslag til nytt pkt. 3 og 4 ble enstemmig vedtatt.

Ragnhild Røeds forslag til nytt pkt. 5 fikk 6 (4AP 1SV, 1KrF) stemmer og falt